

ДИГІТАЛІЗАЦІЯ, ПАЛЕОГРАФІЯ І МОВОЗНАВСТВО - НЕОДМІННІ СКЛАДОВІ ВІДРОДЖЕННЯ ІСТОРИЧНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

Марина Траттнер
(м. Стокгольм, Швеція)

Під час роботи над книгою «Скарби шведських архівів» шведсько-українська команда архівістів, істориків, юристів, художників і каліграфів зіткнулася з низкою проблем пов'язаних з опрацюванням джерел 17-18 століть. По-перше, велика частина матеріалів цього періоду була або знищена в Україні окупантами, або вивезена за межі країни. І порівняти знайдені в шведських архівах документи з оригіналами в Україні було неможливо. По-друге, певну кількість відомих джерел, яку залишили в Україні, інтенсивно опрацювали російські пропагандисти, підлаштовуючи тексти документів, переклади або їхню інтерпретацію під російську пропаганду, спрямовану на те, щоб переписати українську незалежну історію, перетворити її на славетну історію «юго-западної росії» і нав'язати українцям комплекс меншовартості. Цілі томи архівних документів публікували після ретельної цензури і всі зміни документували. Цей процес частково описаний у книзі Олега Журби «Київська археографічна комісія 1843-1921: нарис історії і діяльності. По-третє, було не так багато спеціалістів, які знали на новій латині або середньовічній латині, шведській мові або староукраїнській мові. До того ж, періодично з'являлися історики, які написали свої докторські дисертації, базуючись на російській пропаганді, і активно критикували знайдені джерела. Були також ті, хто не визнавав українську історію до періоду Козаччини або монополізував певні теми і не дозволяв іншим істориками досліджувати їх. Весь цей досвід нашої команди насправді є дуже цінним, тому що він виявив проблеми, які гальмують або унеможливають Відродження української історичної науки. Тож яким чином ми можемо перетворити проблеми на рішення і можливості?

Знищені в Україні або вивезені з України архіви можна частково відновити з документів в закордонних архівах. Співпраця нашої команди з Держархівом Швеції призвела до того, що ми ідентифікували 30 000 сторінок документів, пов'язаних з історією України. В книзі «Скарби шведських архівів», яку можна безкоштовно завантажити онлайн, ми створили віртуальну карту різних розділів архіву, в яких зберігаються ці документи. Ще частина документів доступна на окремій сторінці, присвяченій політичній історії України, яку створили на сторінці Держархіву Швеції. Інформацію про важливі події можна відтворити з публікацій у шведських газетах з 1645 року і до сьогодні. Мільйони книг, газетних статей та стародруків відскановані у французьких і німецьких архівах.

Маніпульовані джерела можна відновити і опублікувати в оригінальному вигляді. Завдяки тому, що зараз відкриваються архіви, які були недоступні раніше, ми можемо детально проаналізувати деструктивну роботу російського пропагандистського апарату. Збережені томи документів, в яких детально описується, як росіяни переписували нашу історію. Все це варто ретельно дослідити, знайти оригінали українських джерел, відновити їх і опублікувати в Україні.

Документи, які публікувалися латиною з короткими анотаціями або без них, потрібно перекласти дослівно і опублікувати повністю. Щоб українські історики мали можливість повноцінного використання джерел. Якщо у істориків до того ж, є можливість пояснити важливість тих чи інших документів для історії України – вони мають робити це і всюди популяризувати українську історію. Документи, написані іншими мовами, потрібно перекладати українською мовою і публікувати переклади в Україні.

Документи, які написані староукраїнською мовою, лежать «мертвим вантажем» в архівах і онлайн-архівах. Те, що зберігається і сканується все одно не доноситься до широкого загалу, тому що в Україні майже немає спеціалістів, які можуть розчитувати джерела 16-17 століть. Потрібно відроджувати палеографію і вчити дітей, можливо, навіть у школах, у вигляді ігор, розчитувати наші давні документи, щоб налагодити зв'язок поколінь і донести до молоді мудрість наших пращурів.

Знання іноземних мов і навички роботи з документами відкриють для українських істориків цілий світ джерел, пов'язаних з Україною. Якщо вони досліджуватимуть документи і повідомлятимуть українською або іншими мовами про це, то вони зможуть повноцінно інтегруватися в міжнародні дискусії з різних питань і відстоювати незалежний голос своєї власної історії.

Знання того, як штучний інтелект шукає джерела, зможе допомогти всім, кого цікавить історія України, знаходити значно більшу кількість важливих для нас джерел.

ORTHODOX VOTIVES WITH INSCRIPTIONS ABOUT HEALING FROM THE COLLECTION OF THE NATIONAL PRESERVE «KYIV-PECHERSK LAVRA»

Antonina Kizlova

Small votive offerings, such as miniature metal or wax figurines, and a wide array of exquisite jewellery, have been a prevalent means of showing reverence to Christian sacred objects within various denominations, including Catholic, Orthodox, Greek Catholic, and Armenian traditions. Numerous devoted individuals, representing diverse social strata, bestowed these offerings. The continuation of this practice was influenced not only by the internal regulations of the Church but also by government policies [For example: 12, p. 206–207]. It is important to highlight the unique aspects of votive offerings in this context. However, when the origin of a museum object is uncertain, it can sometimes be challenging to discern its cultural and religious affiliation from its ancient forms. Furthermore, associating a votive offering with a specific denomination on Ukrainian soil can pose a significant challenge [13, p. 193]. One of the reasons votive offerings were given to sanctuaries was the belief in healing. Based on the materials from the 19th century, there appears to be the existence of two distinct definitions: «исцѣленіе» (healing) and «выздоровленіе» (recovery), which suggests that the concepts themselves were clearly distinguished at that time. If healing (based on numerous descriptions of such miracles indicating the sudden recovery of the sick